

Osalus raamatukogudes

Krista Lepik, Külli Solo, Riin Olonen

29. augustil 2017. a. Valgerannas

JÄRGNEVA 75 MINUTI PLAANID

- Külli Solo – räägib Eesti Rahvusraamatukogu näitel ühest huvitavast ettevõtmisest
- Natukene nippe, mida enne ei jõudnud rääkida
- Toetav raamistik osalusaktsiooni kavandamise ja analüüsi alusena

DIGAR EESTI ARTIKLID I: KORRASTATUD MEMO

- Asi sai alguse vajadustest:
 - Kellelgi peab asja olema vaja ning loodetavasti saab ta seda jätkusuutlikult kasutada
 - Raamatukogu jaoks vastab erinevatele vajadustele seoses muutustega tööprotsessides
- Tegevus: kasutajad saavad andmebaasis artikleid märksõnastada ehk „täagida“ ja parandada tekstivastatud teksti, s.t muuta raamatukogu loodud materjali kvaliteetsemaks
- Märksõnad on jaotatud kaheks (raamatukogude soovil, visuaalselt eristatud):
 - Kasutajate poolt loodud märksõnastik
 - Eesti Märksõnastik

DIGAR EESTI ARTIKLID 2: KORRASTATUD MEMO

- DIGAR Eesti artiklid numbrites, ehk, statistikaülevaade vahepeal sisestatud märksõnade (uuemad väljaanded!) ja tekstiparanduste kohta (tekstid enne 1945):
 - **Kolm** aastat on ettevõtmine kestnud
 - Üle on vaadatud ligi **90'000** tekstirida (leheveergu)
 - **189** parandajat
 - Produktiivseim neist on parandanud ligi **20%** ehk peaaegu **18'000** tekstirida

DIGAR EESTI ARTIKLID 3: KORRASTATUD MEMO

- Tekstiparandusi saab teha sisse loginud kasutaja (mobiili-ID, ID-kaardiga, RR-i registreeritud lugeja)
- Teksti muutmine ja toimetamine:
 - Enim otsitakse mingit nime, kui ei leia, siis parandab juba ülejäänud teksti ka ära
 - K: Kui on artiklis ainult isik „B“, siis kas selle võib lahti kirjutada? V: Me ei saa seda keelata, aga kui mõni entusiast seda soovib, siis võib seda teha
 - K: Kas järgmine parandaja võib üle parandada? V: Põhimõtteliselt jah, aga kui paljudel on selleks aega?
 - K: Kas muukeelseid parandajaid ka on olnud? V: Hetkel jääb Külli vastuse võlgu. Parandajate nimekirjas on ka välismaiseid nimesid.
- Teksti tuvastamisele ei järgne peatoimetaja tegevust
- Kasutaja parandab vaaturifaili (mitte originaali)
- Teksti eestindamine (w vs v), sõltub parandajast
 - K: Kas võiks olla soovitusi? V: Kui panna kasutajale ette soovitusi, võib kasutaja kergemini käega lüüa

DIGAR EESTI ARTIKLID 4: KORRASTATUD MEMO

- Probleemseid kohti:

- Küsimus autoriõigustes (uuemate väljaannete puhul)

- Tehnilisel poolel

- muudatuste kajastamine ei ole dünaamiline, seda tehakse käsitsi

- puudub *global* funktsioon

- head statistikat ei ole, seda saab logifailide baasilt

- EMSi funktsionaalsus eraldi arendus, mille eest tuli lisa maksta (iseenesest teemade funktsionaalsus ja tekstituvastus olid juba ühes varasemas paketis sees)

Pärl: eriti põhjalikult on praeguse seisuga korrastatud artiklites fotograafid – piltide autorid

DIGAR EESTI ARTIKLID 5: KORRASTATUD MEMO

- Portaali kohta info levitamine nõ kontsentrilistes ringides
- Esimeses ringis tutvustamine teistele raamatukogudele ja mäluasutustele erinevate tuuride ja seminaride jooksul, sh läbirääkimised ka erinevate koduloo-huvidega raamatukogudega
- Kes veel?
 - Huvilised uurijad – erialaühenduste kaudu,
 - Tudengid (praktika) – kõrgkoolide kaudu,
 - ÜKT – seda peab veel uurima, kelle kaudu 😊

Uudis TLÜ AR-ist:
nõukogude ajakirjandus
jõuab 2017. a. jooksul
e-Varamusse ja ETERAsse

OSALEMISE VÕIMALDAMISE ELEMENTAARSED PÕHIMÕTTED

- Kelle huve teenib osalusaktsioon? Oluline on nii asutuse, osalejate kui ka kõrvalseisjatega arvestamine.
- Mida siis osaleja saab (DIGAR Eesti artikli põhjal):
 - ajaloo huviline, tunnen, et teen olulist asja;
 - soov olla tähtis, tunnustusvajadus, kuuluvus, soov olla vajalik;
 - hasart, rõõm õnnestumisest – ühe asja sain korda, proovin nüüd veel;
 - meelelahutus – piilugem arvutimängude maailma: tasemed, *badge* (aumärgid) teatud saavutuste juures, hooajalised sündmused
 - uus kogemus, mis võib rikastada – seoste loomine, üldistamine;
- Kui keeruline või ajamahukas see osalejate jaoks on? Lihtsam osalusviis meelitab ligi rohkem osalejaid.
- Osaluskultuuri kasvatamine ja võimaluse pakkumine – et sellest haarata ja; koos edasi areneda.

MILLEGA PEAKSIN ARVESTAMA OSALUSAKTSIOONI KAVANDAMISEL, ÜLDINE RAAMISTIK I (RUNNEL 2014)

- Missugust eesmärki täidab aktsioon:
 - Asutuse jaoks
 - Osalejate jaoks
 - Pealtvaatajate jaoks
- Ettevalmistus:
 - Kes asutuse töötajatest on hõivatud
 - Kui kaua kulub aega ettevalmistusteks
 - Millised on tehnilised, finantsilised ressursid
 - Kuidas osalejaid osalema motiveerida
- „Kasutajamugavus“:
 - Millega toetatakse aktsioonil osalemist?
 - Kui lihtne on osalejatel kaasa lüüa?

MILLEGA PEAKSIN ARVESTAMA OSALUSAKTSIOONI KAVANDAMISEL, ÜLDINE RAAMISTIK 2 (RUNNEL 2014)

- Väljakutsed:
 - Missuguseid piiranguid-takistusi asja käivitumisel võib tekkida?
 - Mida on võimalik õppida teiste õnnestumistest ja ebaõnnestumistest?
- Milliseid asutuse funktsioone osalusaktsioon võib mõjutada?
 - Tööprotsessid
 - Kogud
 - Raamatukogu kui institutsioon
- Millist kasu saab:
 - Asutus
 - Osalejad

ERINEVAID NÄITEID OLEMASOLEVATEST OSALUSVÕIMALUSTEST MEIE TÖÖTOAS OSALEJATELT

- Tartu O. Lutsu nim. Raamatukogu:
 - Luuleleid – kui keegi leiab vahva luuletuse, võib ta selle kohta märku anda
 - Tuntud tartlased käisid raamatuid soovitamas
- Eesti Rahvusraamatukogu: Riigikogu loeb – Riigikogu liikmetel võimalus tutvustada oma lemmikraamatuid
- Tartu Kõrgema Kunstikooli Raamatukogu: 1-2 näitust õppejõu isiklikust erialaraamatukogust, väike vestlusring
- **??**: Enam-vähem kõik näitused on kunstnike või fotograafide tööd
- Tallinna Keskraamatukogu: EV 100 „Noor, too, loo!“
- ESTERis – teata veast, hindamine, saada raamatukogule oma raamatusoov

KASULIK KIRJANDUS

Osalusaktsiooni kavandamisel kasutatav üldine raamistik pärineb raamatust Runnel, P. (toim.)
Osalus muuseumides. Tartu, 2014.

Küsimused ja kommentaarid on oodatud:

krista.lepik@ut.ee ja kylli.solo@nlib.ee